

Література

1. Довідкова інформація поняття валютного законодавства. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TS000088>
2. Гарбінська-Руденко А.В. Валютне законодавство України в умовах валютної лібералізації. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2019. № 15. С. 119-126.
3. Бурковська А., Шевченко В. Особливості валютного регулювання в Україні. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2019. № 17. С. 50-54.
4. Болдова А.А., Болдова Ю.А. Деякі аспекти розвитку валютного ринку в Україні. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби. 2019. С. 33-45.
5. Лавров Р.В., Садчикова І.В., Середюк І.О. Сучасні тенденції валютного регулювання в Україні. Економіка та держава. 2019. № 8. С. 4-11.

УДК 342.413+342.415+910.26(043.2)

Юринець Ю.Л., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВОЇ ЦЕНЗУРИ В УКРАЇНІ

Свобода думки і слова, вільного вираження своїх поглядів і переконань є наріжним каменем прав і свобод громадян в демократичному суспільстві. Так, у статті 15 Конституції України прямо вказано: «Цензура заборонена». Однак у статті 34 Конституції України зміст даної норми викладений більш гнучко: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав **може бути обмежене законом** в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя». На випадок воєнного або надзвичайного стану стаття 64 Конституції України передбачає: «...В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції. Як видно, гарантії ст.ст. 15 та 34 Конституції України не потрапляють під неможливість обмежень у період воєнного або надзвичайного стану, що є

конституційним обґрунтуванням запровадження військової цензури у період воєнного або надзвичайного стану.

В період воєнного стану юридичною базою для запровадження військової цензури вважається ст. 8 Закону України (ЗУ) «Про правовий режим воєнного стану», а також ст. 114-2 Кримінального кодексу (КК) України (в редакції ЗУ від 01.04.2022 року № 2178-ІХ «Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації») [1]. Так, згідно п. 11 ст. 8 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» військовому командуванню разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) надані повноваження регулювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, роботу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації, а також використовувати місцеві радіостанції, телевізійні центри та друкарні для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення; забороняти роботу приймально-передавальних радіостанцій особистого і колективного користування та передачу інформації через комп'ютерні мережі.

В порядку реалізації цієї норми Головнокомандувачем Збройних Сил України (ЗСУ) 03.03.2022 року виданий Наказ № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» (із змінами, внесеними згідно з наказом № 196 від 12.07.2022), яким (наказом) [2], зокрема, затверджений Алгоритм роботи з акредитованими представниками засобів масової інформації під час дії правового режиму воєнного стану; Перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про дії ЗСУ, інших складових сил оборони, негативно вплинути на хід виконання завдань за призначенням під час дії правового режиму воєнного стану; Порядок акредитації представників засобів масової інформації під час дії правового режиму воєнного стану; Правила роботи представника засобу масової інформації у районі ведення бойових дій; Форма для проходження акредитації; Форма прес-карти. Затверджений Перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про дії ЗСУ, інших складових сил оборони, негативно вплинути на хід виконання завдань за призначенням під час дії правового режиму воєнного стану, включає: 1). Найменування військових частин (підрозділів) та інших військових об'єктів в районах виконання бойових (спеціальних) завдань, географічні координати місць їх розташування.

2). Чисельність особового складу військових частин (підрозділів). 3). Кількість озброєння та бойової техніки, матеріально-технічних засобів, їх стан та місця зберігання. 4). Описи, зображення та умовні позначки, які ідентифікують або можуть ідентифікувати об'єкти. 5). Інформацію щодо операцій (бойових дій), які проводяться або плануються. 6). Інформацію щодо системи охорони та оборони військових об'єктів та засобів захисту особового складу, озброєння та військової техніки, які використовуються (крім тих, які видимі або очевидно виражені). 7). Порядок залучення сил та засобів до виконання бойових (спеціальних) завдань. 8). Інформацію про збір розвідувальних даних (способи, методи, сили та засоби, що залучаються). 9). Інформацію про переміщення та розгортання своїх військ (найменування, кількість, місця, райони, маршрути руху). 10). Інформацію про військові частини (підрозділи), форми, методи, тактику їх дій та способи застосування за призначенням. 11). Інформацію про проведення унікальних операцій із зазначенням прийомів та способів, що використовувались. 12). Інформацію про ефективність сил і засобів радіоелектронної боротьби противника. 13). Інформацію про відкладені або скасовані операції. 14). Інформацію про зниклий або збитий літак, літальний апарат, зникле судно та пошуково-рятувальні операції, які плануються або проводяться. 15). Інформацію про планування та проведення заходів забезпечення безпеки застосування військ (дезінформація, імітація, демонстративні дії, маскування, протидія технічним розвідкам та захист інформації). 16). Відомості про проведені інформаційно-психологічні операції, ті, що проводяться, а також плануються. 17). Інформацію, яка має на меті пропаганду або виправдання широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України.

Крім того, вже у період широкомасштабної війни РФ проти України криміналізоване як незаконне несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення ЗСУ чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (стаття 114-2 Кримінального кодексу України).

Література

1. Які обмеження та особливості роботи медіа діють в Україні під час великої війни. URL: <https://detector.media/infospace/article/203615/2022-10-11-yaki-obmezhennya-ta-osoblyvosti-roboty-media-diyut-v-ukraini-pid-chas-velykoi-viynu/>

2. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану: Наказ № 73. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_zi_zminamu.pdf